

Standard Oil Co. bo še nadalje pošiljala petrolej v Italijo

Predsednik Teagle izjavil, da kompanija ne bo pretrgala komercialnih odnosov s svojo podružnico v Italiji. Akcija, da se embargo omeji le na izvoz orožja v Italijo, podvzeta v New Yorku. Italijani spet tepeni v Afriki

New York, 4. dec. — Standard Oil Co. of New Jersey je včeraj izjavila, da bo še nadalje pošiljala olje svoji podružnici v Italiji.

Walter C. Teagle, predsednik Standard Oil Co., pa je zanikal poročilo, da je kompanija preko svoje podružnice v Italiji zažela Mussoliniju, da ga bo palagala z oljem, dokler bo trajala vojna v Afriki, v zameno za monopol velike vrednosti.

Na vprašanje časopisnih poročevalcev, kakšni so sedanji odnosi med Standard Co. in njeno italijansko podružnico, je Teagle odgovoril, da družba še ni spremenila svojega stališča, katerega je naglasila v izjavi 18. oktobra. V tej izjavi je bilo rečeno, da kompanija ne bo ovinila rednih trgovinskih poslov s svojo italijansko podružnico.

New York, 4. dec. — Federalni sodnik Henry W. Goddard je včeraj izdal odredbo, ki zahteva od državnega tajnika Hulla in drugih članov Rooseveltovega kabineta, naj do prihodnjega torka pojasnijo, zakaj se sme pošiljati olja, bombaža, starega železa in bakra v Italijo. Ti tvorijo municijski komitei odbor, kateremu je bilo poverjeno izvajanje embarga na izvoz bojnega materiala v Italijo.

Ta akcija je posledica tožbe, katero je vložil Philip Giordano, udobenec Generosa Popa, izdajatelja italijanskega dnevnika "Il Progresso", vsebujoča zahtevo, da se embargo razglasi za protistavna in neveljavna.

Otožnica je naperjena proti Hullu, načelniku municijskega kontrolnega odbora, ki ga je imenoval kongres v zadnjem avgustu, in štirim drugim članom Rooseveltovega kabineta, ki so v tem odboru. Ti so Henry Morgenthau, federalni zakonik; G. W. Dorn, vojni tajnik; C. A. Swanson, mornariški tajnik, in D. C. Roper, trgovski tajnik.

Giordano je ameriški državljani in biva v tej deželi trideset let. V obtožnici naglašja, da je nameraval pošiljati olje v Italijo, dokler ni državni tajnik Hull razglasil embarga, kar se je zgodilo 16. novembra.

Giordano kot tožitelj je na sodišču reprezentiral Francis A. Mancuso, bivši sodnik. Zahteva je razveljavljenje edikta municijskega kontrolnega odbora, da ga obtoženci ne bodo mogli enforzirati. Dokler ne bo tožba rešena, odbor ne sme ovirati pošiljanja olja, bombaža in drugega blaga v Italijo. Tožitelj pravi, da je embargo neveljavno, ker je odbor prekršil svoje oblasti. Ustaviti sme izvoz orožja in municije v Italijo, ne pa izvoza drugega blaga.

Addis Ababa, 4. dec. — Abesinska vlada je naznanila poraz odredka 500 italijanskih vojakov v bitki v provinci Tembien 20. novembra. Uradno poročilo pravi, da so se morali Italijani po večurni vroči bitki, v kateri je padlo 50 italijanskih in 15 abesinskih vojakov, umakniti. Poročilo tudi pravi, da so se morale italijanske čete umakniti iz Gorahajja in Gerlogubija, da Italijani to zanikajo.

Stavbni delavci zapretili s stavko
Butte, Mont. — Stavbni delavci, zaposleni pri gradnji jez

Domače vesti

Podrobnosti o nesrečni smrti rojaka

Braddock, Pa. — Kakor je bilo že poročano, so na zahvalni praznik našli rojaka Fr. Zajca mrtvega v njegovih sobi. Mrtiško ogledna porota je zaključila, da je Zajc zaspal pri goreči plinski pečici in ker soba nima ventilacije, se je v spanju zadušil. Pokojnik je bil vdovec in se je "pečlal" sam. V Ameriki je bil 32 let in vedno je bil svobodnomošnega prepričanja. Pokopan je bil civilno. Tu zapuščata brata, v starem kraju pa sina.

Nov grob v starem kraju
Coraopolis, Pa. — John Rozman je prejel žalostno vest, da je v Senčurju pri Kranju dne 21. oktobra umrla njegova mati Marijana Rozman v starosti 78 let. Pred dvema letoma je umrl njen mož oziroma oče. V Ameriki zapuščata sina in hčer Ano Vidmar, v stari domovini pa dva sinova in štiri hčere.

Na daljšem obisku
Ely, Minn. — Rojakinja Angela Pleser je odšla na daljši obisk k svoji sestri M. Kržišnik v Rock Springsu, Wyo.

Kriza preprečila milijon porok

To znači 200.000 do 400.000 manj otrok

St. Louis, Mo. — Dr. Samuel A. Stauffer, profesor čikaške univerze, je te dni izjavil na nekem tujakšnjem zborovanju, da je ekonomska kriza v zadnjih šestih letih preprečila najmanj milijon porok v Združenih državah. Toliko mladenčev in deklet je danes samskih, dočim bi bili ti pari nedvomno poročeni v normalnih časih.

To pomeni, je nadaljeval dr. Stauffer, da je kriza potlačila najmanj 200.000 do 400.000 rojstev in reducirala normalni ameriški naraščaj za to število.

Brezposelni Kanadčani drve v Alberto

Calgary, Alta., Kanada. — Več ko 3000 brezposelnih in samskih delavcev iz vzhodnega in zapadnega dela Kanade je zadnje tedne prišlo v provinco Alberto v nadi, da bodo deležni \$25 mesečne "socialne dividende", katero je obljubila nova provinčna vlada "socialnega kredita" v Alberti. Vae te prišlece iz zunanjih kanadskih provinc so nastanili v posebni "kempu", za brezposelne.

Stavkarji v boju s policijo v Detroitu

Detroit, Mich. — Osemnajst stavkarjev, dva policaja in ena ženska je bilo ranjenih v torek zvečer, ko je policija napadla stavkarje pred tovarno Motor Products. Deset stavkarjev je bilo aretiranih. Okrog 500 stavkarjev je bilo udeleženih pri demonstracijah.

Laval obdolžen zveze s fašisti

Novi napadi na premierja v francoski zbornici

Pariz, 4. dec. — Levičarji so na včerajšnji seji državne zbornice odprto obdolžili premierja Lavalove zveze s fašističnimi organizacijami, ki se pripravljajo na civilno vojno. Ljuti napadi na premierja so izzvali vihar v zbornici in je bilo treba sejo prekiniti, da so se razkačani poslanci pomirili.

Herriotovi radikalni socialisti, ki vzdržujejo ravnovesje v zbornici, so se tudi pridružili levičarjem pri napadih na Lavalovo vladno. Eden teh, Marc Rucart, je zavpil proti Lavalu, da mu radikalni socialisti ne zaupajo.

Možnost vseeno je, da Lavalova vlada ne bo strmoglavljena, ko bo vprašanje zaupnice dano na glasovanje, ker radikalni socialisti niso podprli predloga, ki je obsojal in kritiziral premierjevo politiko. Laval je doslej dobil že dve zaupnici v zbornici, toda fašistično vprašanje, ki bo prišlo na dnevni red, bo glavna preizkušnja. Levičarji so Lavalu zapretili s porazom, če ne bo bolj odločno nastopil proti fašističnim organizacijam.

Proti oboroževalni tekmi

Washington, D.C. — Te dni se je oglašila v državnem departmentu delegacija organizacij, ki iščejo podpise na petici "ljudskega mandata za končanje vojne", in apelirala naj ameriška vlada napne vse sile, da se ustavi oboroževalna tekma. Florence Barnes, ki je reprezentirala Mednarodno ligo ženskih strokovnih uni, je opozorila državni departament na dejstvo, da 18 mednarodnih uni Ameriške delavske federacije podpira kampanjo proti militarizmu. Te unije poleg tega zahtevajo mednarodne dogovore, na podlagi katerih naj bi se izravnali spori, ki običajno vodijo v vojno.

Stavkolomec se ponaša z uspehi

Spionaza v delavskih unijah se izplača

St. Louis, Mo. — Albert A. Ahner, privatni detektiv, čigar klijente so industrijski koncerni, ki vodijo borbo proti organiziranemu delavstvu, je pri zaslišanju pred vladnim delavskim odborom priznal, da znašajo dohodki dveh njegovih agencur okrog \$100.000 na leto. On je načelnik A. A. Ahner Detective Agency in Industrial Investigators & Engineers Inc.

Ahner je pred delavskim odborom arogantno nastopal in ni hotel imenovati razen Brown Shoe Co., ki je obdolžena kršenja Wagnerjevega zakona, drugih svojih klijentov. Rekord njegovih aktivnosti, ki je bil predložen odboru, izkazuje, da je v zadnjih letih postal član več delavskih uni kot špion, da je lahko dajal informacije openšaparjem, ki so ga najeli in plačali.

V zadnjih trinajstih mesecih je opravil špijsko službo v prilog omenjeni čevljarški firmi. Postal je član unije čevljarških delavcev in vestno poročal družbi o unijskih aktivnostih. Unija je odkrila špiona v svoji sredi, ko je kompanija pričela odpuščati organizirane delavce.

Pred delavskim odborom je nastopil tudi župan mesta Salema, Ill., kjer ima Brown Shoe svojo tovarno. Ta je priznal, da je njegova policija pomagala pri razbijanju stavke, ki je izbruhnila, ko je družba odredila znižanje mezd. Policija je pričela preganjati stavkarje, ko je J. A. Bush, predsednik Brown Shoe Co., informiral župana, da bo premostil tovarno v drugi kraj, če ne bodo mestne avtoritete protektirale stavkajočev.

Roosevelt noče izdati prijateljev bankirjev

Washington, D.C. — Pred nekaj dnevi so reporterji vprašali predsednika Roosevelta, kateri bankirji v New Yorku so mu rekli, da Združene države lahko prenesejo 50 do 70 milijard dolarjev dolga, kakor je Roosevelt trdil v svojem govoru v Atlanti zadnji teden. Predsednik je odgovoril, da to ni važno in imen ne bo povedal.

NOVA MIROVNA KONFERENCA NA VIDIKU

Francoski premier hoče ustaviti afriško vojno

NOVI LAVALOVI MANEVRI

Pariz, 4. dec. — Diplomatični krogi so sinoči naznanili, da namerava premier Laval sklicati konferenco treh velešil z namenom, da ustavi afriško vojno.

Na to konferenco bo Laval povabil angleškega zunanjega ministra Samuela Hoareja in barona Aloisija, načelnika italijanske delegacije v Zenevi. Na tem sestanku bodo razpravljali o načrtu končanja afriške vojne, ki sta ga sestavila Maurice Peterson in Comte Rene Saint-Quentin, strokovnjaka britanskega in francoskega zunanjega urada.

Isti krogi javljajo, da Laval ni doslej dosegel nobenega uspeha, da se ustavi Mussolinijeva militaristična kampanja predno bo Liga narodov razglasila oljne sankcije proti Italiji. Pojasnjeje se bilo, da je temu vzrok obotavljanje Anglije in Italije, ker noče nobena napraviti prvega koraka, ki naj bi ugledil pot za mirovna pogajanja.

Premier Laval je zelo zaposlen z obrambo svojega kabineta v nižji državni zbornici in iz tega razloga je začasno prekinil sestance s poslanikoma Italije in Anglije.

Drugi francoski viri poročajo, da imata Anglija in Francija nov mirovni načrt, na čigar podlagi naj bi Mussolini dobil kos Abesinije, toda slednji ne mara nič slišati o tej koncesiji.

Stavkolomec se ponaša z uspehi

Spionaza v delavskih unijah se izplača

St. Louis, Mo. — Albert A. Ahner, privatni detektiv, čigar klijente so industrijski koncerni, ki vodijo borbo proti organiziranemu delavstvu, je pri zaslišanju pred vladnim delavskim odborom priznal, da znašajo dohodki dveh njegovih agencur okrog \$100.000 na leto. On je načelnik A. A. Ahner Detective Agency in Industrial Investigators & Engineers Inc.

Ahner je pred delavskim odborom arogantno nastopal in ni hotel imenovati razen Brown Shoe Co., ki je obdolžena kršenja Wagnerjevega zakona, drugih svojih klijentov. Rekord njegovih aktivnosti, ki je bil predložen odboru, izkazuje, da je v zadnjih letih postal član več delavskih uni kot špion, da je lahko dajal informacije openšaparjem, ki so ga najeli in plačali.

V zadnjih trinajstih mesecih je opravil špijsko službo v prilog omenjeni čevljarški firmi. Postal je član unije čevljarških delavcev in vestno poročal družbi o unijskih aktivnostih. Unija je odkrila špiona v svoji sredi, ko je kompanija pričela odpuščati organizirane delavce.

Pred delavskim odborom je nastopil tudi župan mesta Salema, Ill., kjer ima Brown Shoe svojo tovarno. Ta je priznal, da je njegova policija pomagala pri razbijanju stavke, ki je izbruhnila, ko je družba odredila znižanje mezd. Policija je pričela preganjati stavkarje, ko je J. A. Bush, predsednik Brown Shoe Co., informiral župana, da bo premostil tovarno v drugi kraj, če ne bodo mestne avtoritete protektirale stavkajočev.

Čevljarška firma spet obdolžena

Spionaza med delavci razgaljena

St. Louis, Mo. — Kako mogoče na protiunijska Brown Shoe Co. izkorišča delavce v podeželskih krajih, kjer ima svoje tovarne, je bilo pojasnjeno pri zaslišanju pred vladnim delavskim odborom. Ta odbor je odredil zaslihanje, ko je bila družba obtožena kršenja Wagnerjevega zakona s tem, ko je vrgla na cesto večje število delavcev zaradi unijskih aktivnosti.

E. R. McCarthy, podpredsednik kompanije, je na pritisk pravnega zastopnika delavskega odbora priznal, da ima družba plačane špione v svojih tovarnah. Pomešani so med delavci in vsakega, ki je aktiven v unijskem gibanju, ovadilo, da ga uprava odlovi.

Kompanija obratuje osemnajst tovarn in usnjarno. Dve tretjini teh sta v podeželskih krajih, kjer je večja prilika za izkoriščanje delavcev nego v mestih. Mnoge podeželske občine so celo podarile družbi stavbišča in financirale gradnjo tovarn v pričakovanju, da bodo prebivalci dobili primeren zaslužek, kar pa se ni zgodilo v nobenem slučaju. Kakor hitro so postala stavbišča in tovarne lastnina družbe, je začela izvajati brezobzirno protidelavsko politiko in plačevati kulijske mezde. Pred desetimi leti je mesto Salem, Ill., prispevalo kompaniji \$125.000 za gradnjo tovarne v upanju, da bo dobilo veliko število prebivalcev zaslužek, ampak je kmalu spoznalo svojo prevaro.

Ko so se delavci pričeli organizirati, je družba najela privatne detektive in potrošila tisoče dolarjev za razbijte unije. Njene mahinacije so bile razgaljene, ko so kompanijski pobojniki ugrabili organizatorja unije čevljarških delavcev, ga odvedli iz mesta in pretepli, nakar je unija apelirala na vladni delavski odbor, naj odredi preiskavo in odbor je ugodil apelu.

Katoliško glasilo napadlo Roosevelta

Obžaluje častni naslov univerze Notre Dame

Washington, D.C. — "The Catholic Review", uradno glasilo nadškofije v Baltimoru, kamor spada tudi Kolumbijski distrikt, je pred nekaj dnevi objavilo oster napad na predsednika Roosevelta zaradi njegove mehiške politike, obenem pa ta list obžaluje, ker je katoliška univerza Notre Dame v Indiani ponudila Rooseveltu častni naslov zaradi tega, ker je dal neodvisnost katoliškim Filipincem. Ta naslov bo predsedniku podeljen 9. decembra.

Pod člankom, ki kritizira Rooseveltovo mehiško politiko — roke — je od notranjih zagr. Albert E. Smith, gl. urednik nadškofijskega glasila. Izražena je domneva, da katoliška univerza Notre Dame vsekakor ne bi bila ponudila častnega naslova Rooseveltu, če bi bilo prej objavljeno njegovo pismo Kolumbovim virotevam, v katerem je zavrgel zahtevano intervencijo v Mehiki v prid "persekutirani" hierarhiji.

Železnica dobila vladno posojilo

Chicago, — Illinois Central železnica je te dni dobila posojilo \$7.800.000 od federalne korporacije za rekonstrukcijo financ. Ta vsota bo šla za nabavo novih potniških vagonov in druge opreme.

VOJNI NAČRT AMERIŠKIH MILITARISTOV

Načrt predvideva fašistično diktaturo v slučaju vojne

SVOBODŠČINE BI IZGINILE

Washington. — O vojnem načrtu za industrijsko mobilizacijo se je v deželi zadnja leta že veliko govorilo in pisalo, toda kaj prav za prav vsebuje, je bilo znano le malemu krožku militaristov in vrhovnim ravnateljem ameriškega kapitalizma. Z objavo tega dokumenta po senatnem odseku za preiskavo munijske trgovine je ta načrt zdaj postal javni dokument in Američani lahko vidijo, kaj jih čaka v slučaju, da se Združene države zaplete v vojno.

Ne čaka jih nič drugega kakor Italijane, Nemce ali pa Japonce: dobili bi perfektni fašistični režim, ki bi čisto nič ne zaostajal za Mussolinijevim ali pa Hitlerjevim režimom. Sleheri državljani bi postal del velikega vojnega stroja in pozabiti bi moral, da je kdaj užival civilne svobodščine pod ameriško zastavo. Izjema bi bili le profiterji in "vašni ljudje", ki bi imeli vao avobodo pri — gaženju svobode. Ta bi za delovno ljudstvo in liberalne plasti popolnoma izginila. Vse bi bilo vpreženo v voz Marsa.

Načrt za industrijsko mobilizacijo je velik dokument. Vsebuje 402 strani. V njem je orisana vsa vojna organizacija in "koordinacija". Sestavljen je iz vojni štab še pod Coolidgevo administracijo s pomočjo skupine najmočnejših industrialcev. Poslednje mesece Hooverove administracije sta ga pričela študirati tudi vojni in mornariški tajnik, ker sta prišla do zaključka, da ga bo Amerika mogoče rabila že v bližnji bodočnosti kot izhod iz globoke krize.

Načrt vsebuje več zakonskih osnutkov in predsednikovih proklamacij. Osnutkov za izjemne zakone je sedem in tri predsednikove proklamacije. Ob napovedi vojne bi jih militaristi le prišli pred kongres, da jih gladko sprejme, predsedniku bi pa bile predložene v podpis proklamacije. Ne prvemu ne drugemu bi si ne bilo treba ubijati glave, kako naj se stvar organizira, ker za to so že poskrbeli militaristi in "najboljšje" glave med plutokrati.

Prvi osnutek pooblašča predsednika, da mobilizira "kanonsko krmo"; drugi mu nalaga, da mobilizira vsa materialna sredstva — industrije, surovine itd. v vojne svrhe; tretji daje vladni moč, da zaseže vanko-privatno svojino; četrti kreira vladno vojno zavarovalnico za pomorsko plobo; peti kreira administracijo vojne trgovine; šest ustanavlja vojno finančno korporacijo in sedmi določa ustanovitve odbora za financiranje vojne — prodaja "liberty" bondev in podobno.

S prvo proklamacijo bi predsednik kreiral štiri komisije: (1) administracijo za vojne industrije, (2) komisijo za delo in javne odnose, (3) komisijo za cene in plače in (4) vrhovni vojni svet. Z drugo proklamacijo bi kreiral administracijo vojne trgovine, s tretjo bi pa določil, kakšen material mora biti v prvi vrsti na razpolago v vojne namene.

V načrtu so orisane funkcije vseh teh komisij in podkomisij, katerim bi načeloval svet narodne obrambe, ki bi bil vrhovna oblast v deželi, kateremu bi bile poverjene vse civilne oblasti — tudi kongres s predsednikom vred. Slednji bi bil le nominalni (Dalje na 3. strani.)

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodnost: za Zdravstveno (vse Slovene) in Kanado \$2.00 na leto, \$1.50 na pol leta; za Chicago in Ciroto \$2.50 na leto, \$1.75 na pol leta; za inostanje \$3.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and Ciroto \$2.50 per year, foreign countries \$3.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. — Rokopisi dopisov in neuredenih listov ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, pesni, drame, romani itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, da je priložil pošto. — Manuscripte of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom: PROSVETA 1657-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

Ferrerjev jubilej
Chicago. — Bilo je v tistih do-
brih, starih časih, ko sem hodil
bos po solato k Godinovi Francki
tamkaj na Karlovo ulico. V ti-
stih letih smo imeli slovenski ra-
dikale v čikaški metropoli tri
važna shajališča, kjer smo eden
drugemu potožili svoje križave
težave. Ta shajališča so bila: se-
je soc. kluba št. 1, seje društva
Ferrer in v downtownu interna-
cionalni in takrat sloveči Pihler-
jev kevdur.

Ferrer in klub št. 1 sta bila
tista leta z malimi sprememba-
mi eno in isto. To seveda mislim
za člane, delo pa je bilo za ti dve
skupini seveda različno. Pri o-
beh se je število članov gibalo
med 25 in 40. Razume se, da smo
na sejah Ferrerja reševali lokalne
in svetovne probleme, toda
glavni del smo posvetili "jedno-
tizmu". Zelo nevaležno delo je
imel tista leta društveni zapis-
nikar. Kdor je hotel voditi točen
zapisnik sej, je imel približno to-
liko dela kot urednik kakšnega
lokalnega meščanskega tednika.

V klubovi blagajni so pajki
predli svoje mreže. Blagajna je
bila na ničli in soglasno smo
sklenili, da klub priredi veselico
z igro v Narodni dvorani. Z na-
vdušenjem sprejeto, da uprizo-
rimo sicer kratko, toda lepo igro
iz delavskega življenja "Njegov
jubilej". Seveda so imeli vloge
skoro sami Ferrerjevi dečki. Jože
Zavertnik me od vseh strani
važno ogleda in pravi: "Ti boš
igral kapitalista. Cestital boš v
izbranih besedah staremu, izga-
ranemu čevljarju ob njegovi ju-
bilejni 25 letnici in mu izročil
častno listino za njegovo zve-
sto delo. (Ko bo urednik čital ta
dopis, se bo gotovo spomnil ti-
stega čevljarja.) Toda, pravi Jo-
že, klubova blagajna je prazna
in treba je delati v smeri, da se
drži stroške prireditve na mini-
malni točki. Glej, da nekje do-
biš cylinder in frak. Brez cylindera
bi se dalo še morda narediti, toda
absolutno potrebuješ ne preveč
zamazani frak.

Naslednji dan sem premišlje-
val, kje vraga naj dobim cylinder
in frak. Sveža misel mi pove, da
bi mi frak našega župnika Anto-
na Sojarja lepo pristojal. Šel
sem v župnišče, povedal župniku
kje me čevlji žuli, da nujno po-
trebujem ne njega, pač pa nje-
gov frak. Mož je od začetka zazi-
jal, rekoč, da take predznosti še
ni doživel v svojem življenju. To-
rež on, župnik, naj meni posodi
frak, da bom jaz kot socialist
v njem igral kapitalista! Priznal
sem, da cela stvar v resnici sum-
ljivo izgleda, toda upam, da bi se
dalo te težave na kakšen na-
čin premostiti. Zavoljo enega
ušivega fraka vendar ne bomo
odpovedali igri! Župniku moje
pojasnilo ni bilo všeč in fraka
nisem dobil. Dobil sem cylinder
in frak druge in spominjam se,
da je igra in veselica dobro iz-
padla v splošno zadovoljnost nas
in občinstva.

Z župnikom sva poznejša leta
večkrat skupaj pila v čikaških
salunih — in še danes nisem na
jasnem, če sem jaz Toneta ali če
je Tone mene — pokvaril.

Včasih smo Ferrerjevi fantje
tudi šli na inspeksijsko turo po
okoličih, da pregledamo, če je kje
kaj gnilega v državi. Dansk.

Bilo je tik pred volitvami za
mestnega župana. Na republi-
kanskem tiketu je kandidiral in
bil tudi izvoljen William Hale
Thompson. Tam, kjer danes sto-
ji poslopje SNPJ, je bilo takrat
še prazno stavbišče. Preko ulice
je imel svojo hišo takratni gl.
tajnik John Verderbar. V prvih
sobah v pritličju je bil tajniški

Čistilnica olja, ki jo je kupila Consumers Cooperative Ass'n. v Kansas Cityju, Mo.

črpk iz stare zgodovine društva
Ferrer, ki osmega decembra pra-
znuje in dvorani SNPJ svoj 25.
jubilej. In, da se razumemo: Mi
pričakujemo od slovenskega ob-
činstva dobro udeležbo! Program
bo lep, pester in bogat. Gledali
bomo, da bodo ustanovitelji la-
ko ponosni na dete, kateremu so
stali ob zibelki rojstva pred četr-
tstoletjem!

Frank Sava, 131.

Štiri lokalne prireditve.
Waukegan-No. Chicago, Ill. —
Tukajšnji klub št. 45 JSZ in an-
gleški odsek imata aranžiranih
več predavanj, ki se bodo vršila
v raznih dvorinah mesta Wau-
kegan-No. Chicago. Prvo se vrši
dne 8. dec. ob 2. popoldne v dvorani
Union na 218 Washington
st. v Waukeganu. Predaval bo
Leo Verner. Tema predavanja
je: "Ali je mogoče preprečiti fa-
šizem ali ne?"

Marsikateremu čitatelju Pro-
svete je znana stavka v Indijani,
ko je guvernator nastopil proti
ljudstvu z obsednim stanjem.
Leo Verner je bil eden izmed vo-
diteljev dotične stavke in tudi
večkrat vržen v zapor zaradi ak-
tivnosti za delavske pravice.
Pričakuje se, da bo zavedno de-
lavstvo v naši naselbini opusti-
lo svoje privatne zabave za ta
večer in se udeležilo predavanja,
ki ga ni mogoče slišati vsak dan.

Druge pomembna prireditve
bo 24. decembra v SND. Ta večer
priredi naša združna pro-
dajalna božičnica otrokom za-
družnih odjemalcev. Marsikomu
je še v spominu božičnica lan-
skega leta, v kolikšno zadovolj-
stvo je bil ta večer otrokom in
odraslim. Program bo izvajala
zopet naša mladina. Delila se
bodo darila otrokom. Vstopnina
za odrasle 10 centov, otroci pro-
sti.

Tretja prireditev pa bo seste-
nek združnih delničarjev dne
18. januarja ob 8. večer v dvorani
št. 1 SND. Na tem sestanku
bo razmotrivanje o otvoritvi po-
družnice št. 3. Direktorij ima se-
daj v mislih prostor v središču
mesta No. Chicago. Podružnici
št. 1 in 2 — po izjavi direktori-
ja — dovoljno uspevata. Geslo
delavcev mora biti: "Naprej, do-
kter njihovi produkti ne pridejo
pod zadružno okrilje!" Po kon-
čani diskusiji se bo serviral pri-
grizek.

Dne 25. januarja pa priredi
tukajšnji soc. klub št. 45 JSZ
bunko in kartno zabavo v SND.
Poročevalec.

Po volitvah in o smrti mladeniča
Euclid, O. — Iz naše sloven-
ske naselbine se le malokrat sli-
ši in naši ljubljani Prosveti, če-
prav imamo društvo SNPJ in ne-
kaj naročnikov dnevnika Prosvete.
Kdo bi lahko mislil, da smo
vsi zaspali spanje pravičnega, a
temu ni tako.

Še pred nekaj tedni smo se
bili z ognjem in mečem, in sicer
veliko huje ko v Abesiniji. Ta
naša vojska je bila vsled vpra-
šanja, kdo bo naš bodoči župan.
Po dva in dva soseda in najbolj-
ša prijatelja sta imela vsak svo-
jega župana. Blatili so drug dru-
tega po časopisih in sejah v ko-
rist — starih županskih kandi-
datov. Yes, v Euclidu smo ime-
li kar štiri županske kandidate
in ne le dveh ko po drugih me-
stih. Prav to je pomoglo stare-
mu županu na zlati stolček.

S stega novembra so torej
nam zopet povedali, da smo o-
stali pri stari. In od takrat je
vse tiho. Čakali bomo "po star-
em" ali "pri starem" dve leti,
dokler zopet ne dobimo nove vo-
jske za — stolčke in korita. Kar
se dela tiče, je štiri tedne pred
volitvami delalo vse, staro in
mlado, zdaj so pa večinoma vsi
doma. No, pa saj delati itak ni
lušno; delali bodo lahko zopet
čez dve leti.

Klubova kartna zabava
West Allis, Wis. — Klub št.
180 JSZ priredi kartno zabavo
dne 8. dec. v Labor dvorani na
64th st. in W. National ave. Za-
četek ob 2. popoldne. Dobitek
bo pri vsaki mizi. Vstopnina
25 centov. Vabijo se vsi člani
in simpatičarji delavskega giba-
nja. — Pridružite se našemu boju
za prave delavske interese. Pri-
hodnje leto se bodo vršile vo-
litve in čas je že, da si delav-
stvo ustvari postavbo v svojo ko-
rist. Jamranje po volitvah ne
pomaga; sploh je vsako jam-
ranje za delavsko maso brez po-
mena. Treba je združenja, tre-
ba je, da se vsa zatirana masa
strne skupaj in složno nastopi
proti skupnemu sovražniku ka-
pitalizmu. Če tega ne bomo sto-
rili, bomo izgubili še to malo
svobodo, ki jo imamo. Fašizem,
glavna opora in dekla kapitaliz-
ma, se z mrlično naglico širi in
se zavija v razne plače. To pa
le zato, da se razdvajajo delav-
ske mase.

Mary Musich, 192.

LISTNICA UREDNIŠTVA
McKeesport, Pa., J. R. — Po-
ravajte takšne privatne afere
doma.

Važnost mleka v hrani

Piše dr. John L. Rice, zdravstveni komisar
mesta New York

Preveč ljudi smatra mleko le kot hrano za
otroke in dojenčke in pri tem pozabljajo na
dejstvo, da odrasli potrebujejo snovi, ki so v
mleku, da prehranjajo zobe in kosti, kakor da
dajejo ravnotežje prehrani. Malokdo se zave-
da, da bi mogel dolgo časa živeti ob samem
mleku, pa zares glasoviti pokojni dr. S. Weir
je predpisoval lečenje, obstoječe iz popolnega
odpocitka in same mlečne hrane.

Mleko je jed, ki tvori najbolj popolno hrano
izmed vseh. Za nekoliko mesecev je edina hra-
na za dojenčke. Vsebuje vse snovi, ki jih po-
trebuje telo rastočega otroka. Nikak drug
jed ni tako bogata na mineralih, potrebnih
zgradnji čvrstih kosti in zdravih zob. Vsebuje
vitamine, ki jih telo potrebuje za rast. Prebav-
lja se prav lahko.

Praveč ljudi pa se ne zaveda, da moški in
ženske so le odrasli otroci in kar je bilo dobro
za nje v rani mladosti, je dostikrat tudi dobro
v poznejših letih. Mleko je bogato na apnu in
fosforu, katera dva minerala naše telo mora
imeti v vsaki starosti. Vsebuje mast in slad-
kor, ki nas zalagata z energijo, in končno nam
daje znatne količine prvovrstnih protejnov, ki
omogočajo telo, da more nadomestiti obnošen
tkanine in da raste in se stalno razvija.

Odrasli človek, ki dodaja mleko svoji dnevni
hrani, večinoma kmalu občuti znatno zboljša-
nje v zdravju. Krivo mišljenje, da mleko ode-
beljuje, je mnoge ljudi, zlasti mlade ženske, od-
vrnilo od navade mlekopitja. Mleko ima ode-
belujoč vpliv le v razmerju kalorij, ki jih pri-
speva, in kvart mleka vsebuje le 750 kalorij
(gorkotnih enot). Telo pa potrebuje 2000 do
2500 kalorij na dan in treba je pač regulirati
življenje drugih jedi, tako da more mleko imeti
svoje pravilno mesto v dnevni prehrani. Ak-
se ravnamo po tem pravilu, dobimo od mleka
korist vseh njegovih vrednosti, ne da bi po-
večali svoje teže.

Zarki, ki delajo predmete nevidne

V Bukaresti se je pojavil mož, ki se izdaja
za madžarskega inženjerja Völgessija in k
trdi, da je odkril žarke, ki so sposobni napra-
viti predmete nevidne.

Ljudje so bili seveda zelo skeptični, pa j
mož ponovno povabil časnike in druge pre-
stavljke javnosti v svoj hotel ter jim pokazal
učinke svojih žarkov. V svoji sobi je obe-
vsakovrstne manjše predmete, mizice, cvetlič-
ne vaze, lutke in podobno iz drugega kota
aparatom, ki ga je sam izumil. Gre za nek
električni izum, toda Madžar se zelo brani, d
bi izdal kakšno podrobnost. Vsi njegovi obiš-
kovalec pa imajo priliko videti, kako se obe-
sajajo predmeti najprej zavijejo v neakšno me-
glo, da pričena jo počasi izginjati in izgine kon-
no popolnoma. To se pravi: ne izgine, ko-
jih je mogoče z roko otipati in se prepričati, d
so še na svojem mestu (pri tem pa izgine tud
roka), temveč postanejo nevidni.

Inž. Völgessij je sposoben predmete tudi ta-
ko nevtiralizirati, da ostanejo navzlic obe-
sajen. Sicer pa tudi drugače niso nevidni o-
vseh strani. Le če stoji človek v bližini apa-
rata, mu predmeti postanejo nevidni, na na-
sproti strani pa vidiš prav dobro vse pred-
mete, ki so med teboj in aparatom. Völgessij
hoče v bližnjih dneh prirediti javno predvaja-
nje svojega izuma, pri čemer bo napravil m
odru neke dvorane cele skupine ljudi nevidne
Seveda so tudi neumni Tomaži, ki pravijo, d
bo vse skupaj kakšen artistski trik.

Mrtve oči so oživele

V neki londonski bolnišnici so izvršili te dn
dve senzacionalni operaciji na slepih očeh. V
prvem primeru je šlo za 29-letnega moža, k
je bil slep od rojstva, a je vse eno študiral in
napravil doktorat. Operacija je uspela tako
dobro, da sedaj vidi. Seveda mu delajo vidni
pojavi vsakdanjega življenja, ki jih ni bil ni-
koli vajen, sedaj še velike preglavice, posebne
barvam se ni privadil. A to je vprašanje časa.

Nekoliko dni pozneje so operirali delavca, k
je izgubil vid pred mnogimi leti in ki so o njem
medicinske kapacitete izjavile, da ne bo nikoli
spregledal. Tudi ta operacija je popolnoma
uspela.

Luna se bo razletela?

Znani angleški astronom James Jeans pri-
haja do zaključka, da se mogoče bližajo ka-
stastrofi meseca. Luna, ki se nahaja v nepre-
stnem gibanju proti naši premičnici, utegne
zaiti v takozvan "pas nevarnosti", kjer se bo
razletela na kose. Ostanki meseca bi v tem
primeru po sodbi astronoma okoli zemlje stvo-
rili kolobarje, kakršne vidimo okrog Saturna.
Jeansova napoved je povzročila v angleški
javnosti prilično vznemirjenje.

Utrinki

Rjava mravlja: Jaz ne vodim vojne, tem-
več moje mravlje. Svoboda mravljam! Vse
svet mravljam! Samo črne ne smejo biti.

Kapitalist: Osemurnik, ha! Kakor da bi jaz
trošil denar samo osem ur na dan!

Nevoščljivost: Moj bog, tu diši po krvavi- cah, jaz pa imam doma samo kopana za čerjo.

Oljne sankcije

Zadnje dni je Mussolini strahovito zatulil.
To je izdalo njegovo — bolečo žilo, ki je naj-
občutljivejša.

Na pritisk Anglije je zdaj na dnevnem redu
Lige narodov vprašanje petrolejskih sankcij.
To je tista rana, ki Mussolinija najbolj boli.

Dokler so se sankcije tikale le orožja, stre-
liiva in drugih gotovih produktov, je Mussolini
še lahko vihal nos. Italija izdeluje te stvari
sama. Posebno s strelivom je videti dobro za-
ložena. Glavno je, da dobi surovine: dovolj
kovin, premoga, bombaža, olja. Fašistična
Italija nima teh in drugih surovin. Ako ji Li-
ga narodov in Amerika ustavi eksportiranje
kovin, premoga in olja, mora Mussolini v krat-
kem času ne le prenehati z roparsko vojno v
Afriki, temveč tudi z vsem industrijskim
obratom v Italiji.

Najvažnejše sredstvo za moderno roparsko
vojno je petrolej ali olje. Brez petroleja ni
bencina ali gasolina za avto, letala in tanke —
in to moderno vozilo in orožje ni vredno nič,
če motor ne teče; brez olja ni kuriva za bojne
ladje, ne za motorne stroje v tovarnah.

Bolečina, ki jo je začutil Mussolini s svoji-
mi fašističnimi mameluki vred, ko je izvedel,
da Liga pripravlja oljne sankcije, je torej
razumljiva.

Iz Pariza so poročali, da je Mussolini zagro-
zil z vojno, če pridejo oljne sankcije. Z vojno
komu? Angliji! — V zvezi a tem so poročali,
da ima Mussolini štab "samomorilcev", to je
letalcev, ki so pripravljeni poleteti naravnost
nad angleške bojne ladje in se spustiti z bom-
bami vsak na krov ene ladje, da jih potope.

Takih vesti in groženj ne jemlje nihče res-
no, najmanj pa Anglija. Edini nestvor, ki rad
tolče take vesti na veliki boben, so — Hearst-
ovi časopisi v Ameriki. Ti krvoločni časopisi
pišejo v tonu, kakor da je Mussolini edini na
svetu, ki ima bojna letala. Nihče drugi jih
nima! — Mi bi verjeli, da bi Bandito dobil
kandidate za samomor, če bi mogli priti v bli-
žino angleških bojnih ladij, gotovo pa je to,
da bi Mussolini v tem primeru moral misliti
tudi na svoj samomor...

Upajmo, da bo Liga narodov (to se pravi
Anglija) vztrajala z oljnimi sankcijami. Upaj-
mo, da se zdrami tudi Amerika in prepove
požrešnim ameriškim petrolejskim baronom
izvoz olja v Italijo. Goli apli na "človeška
srca" oljnih magnatov so bunkum. To bi mo-
rala Rooseveltova administracija že davno ve-
deti, ako ne bi bila tako udarjena za ušesi.

Mussolini lahko pobere Italijanom in Italij-
ankam vse zlate žepne ure, prstane in uhane;
lahko obere vse cerkve v Italiji — kjer jih je
več ko kje drugje na svetu — zlatega nakitja
in malikov ter pretopi vse to zlato v denar.
Vse to ne bo nič pomagalo fašistični Italiji.
Zlato se ne da jesti in zlato ne goni motorjev.
Zlato samo na sebi ni vredno nič...

Ves desperatni krik, vse besne grožnje iz
fašistične Italije ne pomenijo nič, dokler Liga
narodov vztraja pri sankcijah. To je glavno
— dokler Liga vztraja. Mussolini ima lahko
na svoji strani Avstrijo in Madžarsko, tudi
Nemčijo in še Jugoslavijo in Rumunijo po-
vrhu — vse to ne bo pomenilo dosti toliko ču-
sa, dokler se proti njemu vseleše, ki kontrolir-
ajo svetovni trg surovin, predvsem — olje in
premog.

Naprej z oljnimi sankcijami! —
Dol z italijanskim fašizmom in vsemi osta-
limi fašizmi na svetu!

Green in delavske sankcije

William Green, predsednik Ameriške delav-
ske federacije, je pred kratkim izjavil, da mo-
rajo delavske unije v Združenih državah s
svoje strani paziti na nevtralnost Amerike z
ozirom na afriško vojno. Delavci morajo sa-
mi ustaviti izvažanje olja in drugega materia-
la v Italijo s stankami v ameriških pristani-
ših.

To je moška beseda. Toda sama beseda ni-
je pomeni. Za besedo mora biti akcija! Pri-
čakujemo, da bo Green poskrbel, da njegova
moška beseda postane akcija.

Še nekaj. Če je ameriško organizirano de-
lavstvo še danes tako močno, da lahko izava-
ja nevtralnost Združenih držav — zakaj ne bi
prevzelo vlade prihodnje leto?

Nad tri tisoč članov oblači-
unije je pozdravilo podpred-
nika te organizacije L. Antoni-
na, ko se je vrnil iz Evrope v
New York.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

SMRTNA NESREČA V MOTNIŠKEM RUDNIKU

Zaslo je 27-letnega Antona Groznika iz Zagorja. — Pred 10 leti je Groznikovega očeta ubilo v Zagorskem rudniku

V Motniku je rudnik črnega premoga, ki je dolga leta počival, a so začeli pred letom spet obratovati v njem. Je last celjskega trgovca Osvatice. Tu v tem rudniku je dobilo delo več zavednih rudarjev iz trboveljskih bližnjih revirjev, kjer so jih odpustili zaradi pomanjkanja dela, bodisi zaradi njih udeleževanja v delavskem gibanju. Med drugimi je delal v Motniku v rudniku zadnja dva meseca tudi 27 let stari Anton Groznik, sin rudarske družine iz Zagorja ob Savi. Bil je že več let aktiven bорец v delavskem gibanju ter je bil pred nekaj leti obsojen po zakonu za zaščito države na eno leto ječe. Ko se je vrnil iz zaporov, seveda ni dobil več dela pri zagorskem rudniku, dasi se je v tem rudniku ubil njegov oče pred 10 leti, in je ostala Groznikova vdova z družino brez zaposlitve. Pred tedni je dobil sin Anton zaposlitev v motniškem rudniku, od koder se je vsako soboto vračal k svoji materi v Zagorje, kjer se je nameraval v letnem oženiti. V noči na 12. november pa se je zgodila v rudniku nesreča, ki je zahtevala Groznikovo življenje.

Ni se natanko znano, kako je do nesreče prišlo, ker si poročila nasprotujejo. Po prvem poročilu je delal v jami na posadu s svojimi tovarišmi, ko se je nenadoma usula plast premoga in zemlja se je Groznika zasuila. Po drugem poročilu pa ni bil navzoč, ubil je do čez čas ugotovili, da je prišlo do plaza in smrtne nesreče. Ko so Groznika odkopali, je bil mrt. Našli so ga v klečečem položaju, prsni koš mu je bil prazen.

Novica o tej nesreči je užaložila vse zagorske rudarje, ki se dobro spominjajo smrtne nesreče pred desetimi leti, ko je v zagorskem (kotredžem) rudniku ubilo Groznikovega očeta. Stari Groznik je bil nekaj časa bolnik, a ker so bolniške mezde zelo nizke, a se je deloma že pozdravil, mu je zdravnik dovolil, da nastopi službo, a določil, da mu je treba dati lažje delo, ker se ne more lotiti omedlevice. Dali so mu lažje delo v rudniku. Na vrhu 60 metrov globokega šahta je pešal voziček na dvigalu, ki pa je bil spodaj, voziček je strmoglavil v šaht in potegnil s sabo Groznika, ki je priletel na dno šahta, kjer je opravljal enako delo njegov sin, zdaj ponesrečeni Anton. Oče je bil ves razbit in sin je zama prosil, naj ga še enkrat pogleda. Deset let po tej nesreči je našel tudi sin smrt v rudniku. Njegovo truplo prepelejo v Zagorje, kjer ga bodo pokopali k očetu.

Delavsko gibanje je izgubilo z njim vnetega, pogumnega in požrtvovalnega borca.

Kup interelacij. — V senatu skupščini so senatorji in poslanci opozicije vložili te dni mnogo interelacij, ki se tičejo mnogih stvari in ki jih jugoslovanska javnost deloma sploh ne pozna. Senator dr. Kramer, direktor ljubljanskega "Jutro", eden glavnih politikov jugoslovanskega nacionalizma, ki je bil dolgo let diktatorski mini-

ster, je vložil interelacijo glede znižanja dobave premoga iz slovenskih rudnikov za državne železnice. V interelaciji dokazuje s številkami, ki smo jih že navajali v "Prosveti", kako dela prometno ministrstvo sistematično na tem, da ugonablja slovenske rudnike ter a tem več brezposelnost med slovenskimi rudarji, protežira pa privatne rudnike v Srbiji in Bosni. Navajal je dejstva, da je slovenski premog po kakovosti najboljši v državi in za teritorij ljubljanske železnice direktorje najbližji in že zaradi tega najcenejši, toda po novi odredbi prometnega ministra bo ljubljanska žel. direkcija dobavljala premog iz Srbije, torej več sto kilometrov daleč, predvsem iz timoškega bazena. Strokovnjaki sami so izjavili, da je s tem timoškim premogom silna težava, ker je slab in učinkuje slabo tudi na stroje, hkrati pa je zaradi prevoza (300 km daleč!) dražji, kakor slovenski premog, ki leži tako rekoč tik kurilnic ljubljanske žel. direkcije! Taka prometna politika škoduje najhujši panogi slovenske industrije in je glavni krivec brezposelnosti naših rudarjev, katerih število je padlo v zadnjih letih od 9000 na 4000! V petih letih so padle rudarske mezde od 168 milijonov na 58 milijonov, sto in sto družin strada, rudarska mladina zapada jetiki v masah. V svoji interelaciji je senator dr. Kramer tudi navedel naslednje: "Na drugi strani se s takim postopanjem ustvarja v javnosti prepričanje, da se v naši državi ne izvaja politika resnične enakopravnosti vseh delov našega naroda in posameznih pokrajin in da državi niso mar interesi delavcev in siromakov ter da se posebna korist enega dela gospodarstva postavlja nad življenjske širskih slojev delovnega ljudstva." (Dokler je bil dr. Kramer minister, je zmerom odbijal napade glede zastopanja Slovenije v vseh pogledih, zdaj ko je v opoziciji, priznava vsaj glede premogovnih dobav, da se dela Sloveniji krivica na račun srbskih privatnih rudnikov!)

Ves jugoslovanski tisk je za beležil Kramerjevo interelacijo na kratko, ljubljanski klerikalni, torej vladni "Slovenec" samo z enim stavkom, ker mu je pač nerodno. Ljubljansko "Jutro", katerega direktor je sam dr. Kramer, je seveda hotelo objaviti celotno interelacijo, ker je to hkrati najboljša agitacija za dr. Kramerja, a cenzor je interelacijo precej obsekav in prečrtal vse hude stavke!

V skupščini je več poslancev vložilo interelacije zaradi znižanja plač državnemu uradništvu, v senatu pa je velika večina senatorjev skupno naslovila na vlado interelacijo glede notranjepolitičnega položaja. (Od ca. 72 senatorjev je to interelacijo podpisalo okrog 60 senatorjev!) Senatorji-interpelanti — po večini jugoslovanski nacionalisti — zahtevajo, da jim vlada odgovori in pojasni notranjepolitični položaj, ki se je po nastopu sedanjih vlade spet povrnil v dobo nekdanjega strankarskega življenja. Notranjepolitično delo sedanje vlade da ruši vse, kar je pokojni kralj ustvaril. Interelacija je zelo huda ter očita vladi, da je njena roka premalo močna in da se je treba torej vrniti v dobo pred kraljevo smrtjo. Tr-

ditev te interelacije glede izpremembe notranjepolitičnega položaja, je precej pretirana. Ljudje, ki so podpisali to interelacijo, so sami vladali s krepko roko, z diktaturo več let in so sami lahko spoznali, da z vsemi zapori, konfinacijami, cenzuro, zlaganimi volitvami in z vsem nasiljem niso mogli odpraviti napete situacije v državi. Hkrati pa vedo prav dobro, da so v veljavi še vsi tisti notranjepolitični zakoni, ki so jih sami pred leti sestavili in diktirali, da veljajo še zmerom isti zakon o tisku, ista cenzura, isti zakon o zaščiti države, iste odločbe proti delavskemu gibanju, isti volilni zakon, isti zakon o združevanju in shodih — skratka, da se nova vlada glede notranjepolitičnega življenja drži zakonov, ki so jih sestavili interpelanti sami, ko so sedeli za vladno mizo. Če imajo hrvaški radičevci nekaj več svobode na shodih, če smejo nekaznovani razžabati hrvaške zastave, je to kaj malo in zelo nevažno, a so si to opozicijonci priborili, podarjenega jim ni bila niti trohica.

Neki narodni poslanec pa je zahteval odgovor na svojo interelacijo glede postopanja s tiskom. Nekateri poslanci so namreč za agitacijo izdali v brošurah svoje govore v skupščini, a so bile te brošure pogosto zaplenjene v četli ali deloma. Predsednik skupščine je odgovoril, da na to interelacijo še ni dobil odgovora od notranjega ministra.

Vsi interpelanti se zahtevajo najustoj za svoje interelacije, kar je bilo po večini sprejeto. Ali bomo brali kdaj odgovore na te interelacije? Počakajmo.

Pojasnenje umor pri Dolnji Lendavi

V ponedeljek, 11. t. m., so našli posestnika Jožeta Kepeja v Gaberjih pri Lendavi mrtvega. Ležal je v sadovnjaku ob svojem vinogradu z razbito glavo, zraven trupa je ležal kol, s katerim ga je ubijalec udaril po glavi. Kdo bi bil izvršil zločin, niso vedeli, a kmalu so odkrili celo zaroto.

Ugotovili so, da je šel Kepe v nedeljo v svoj vinograd ter bil v svoji zidnici z nekimi znanci. Sprva niso mogli ugotoviti, kdo vse se je oglasil v njegovi zidnici, potem pa so se zvedeli, da je bil zadnji pri njem 60-letni kmetič Vaš, kakor sta se pridružila še sosed Hozjan in 19letni Stefan Sečkar. Kakor hitro je bilo ugotovljeno, so že osumili umora Vaša, ker je bilo znano, da ima Vaš razmerje s Kepejevo ženo, ki je stara 47 let, medtem ko je Kepe star nekaj malega nad 60 let. Zaslislali so takoj Vaša, Sečkarja in Hozjana — zločin se je pojasnil.

Vaš je imel razmerje s Kepejevo ženo, ki ji ni mogel niti mnogo zameriti, da se pajaša z drugimi, toda Vašu je bil Kepe na poti in kakor izjavlja zdaj, ga je k umoru nagovarjala tudi Kepejeva žena sama, kar pa ta taži. Vaš je pil s Kepejem v njegovi zidnici, nato sta se pridružila še Hozjan in Sečkar, zavili so se v Hozjanovo zidnico in se opili. Ko so se razhajali, je šel Vaš s Kepejem, a ga je v sadovnjaku pustil zadaj, kjer sta Hozjan in Sečkar iz zapadne planila s kolom nanj in ga pobila na tla. Vsi so bili pijani in so tudi pijani izvršili umor, zasnoval pa ga je Vaš, ki meče krivdo tudi na Kepejevo ženo. Že 1918 je bil izvršen Kepeja napad s strelom in je Kepe prišel takrat izgubil oko. O sedaj je imel napad namen osvoboditi Kepejevo ženo postarnega moža, a v dobi prevrata ni nihče tega preiskoval. Zdej je Vaš skr-

Sodnik razglasil novo doktrino

"Podpiranje revežev je proti božjim postavam"

Harrisburg, Pa. — "Vlada, ki skuša podpirati bedne in zatirane, krši božje postave," je dejal George W. Maxey, član vrhovnega državnega sodišča, na republikanskem shodu, katerega se je udeležil tudi H. P. Fletcher, načelnik odbora republikanske stranke.

"Bojazen pred pomanjkanjem je gonilna sila napredka," je nadaljeval sodnik. "Zakoni stvarstva določajo stalno borbo za obstanek. Stvarnik je to odredil in mi ne smemo teptati njegovih postav."

"Ako bomo dovolili šarlatanom nadaljnje beganje ljudstva, kateremu obljubujemo blagostanje na tem svetu, je propad ameriškega naroda neizbežen. Postal bo plen močnejših, ki ga bodo podjarmili."

Centralna delavska unija v Philadelphiji je okrajala Maxeya v posebni resoluciji, v kateri pravi, da on potvarja božje postave v imenu privilegirane razreda, kateremu služi.

Uspeh unije strojnikov

Washington, D. C. — Mednarodna zveza strojnikov je premagala zadnje ovire, ko je Duplex Printing Press Co., Battle Creek, Mich., pristala na kolektivna pogajanja z reprezentantmi krajevene unije strojnikov. Vse druge firme, ki izdelujejo tiskarske stroje, so imele že prej pogodbe s unijami. Duplex Co. je naslanila, da bo vse delavce, katere je odpuštila zaradi unijskih aktivnosti, sprejela nazaj v službo. Vse to je rezultat pritiskov, ki je bila vložena pri vladnem delavskem odboru, da družba krši določbe Wagnerjevega zakona. Ta odbor je določil zaslišanje, nakar je kompanija naznanila kapitulacijo in priznala unijo.

Načelnik NRA naznanil resignacijo

Washington, D. C. — Lawrence J. Martin, načelnik oskubene NRA, je naznanil, da bo v kratkem podal ostavko. Prezvel bo službo v neki privatni industriji, "ki je naklonjena programu Rooseveltove administracije."

Proti izplačitvi bonusa bivšim vojakom

Washington, D. C. — Federalni zakladnik H. Morgenthau je v razgovoru s časopisnimi poročevalci dejal, da Rooseveltova administracija še ni revidirala svojega stališča in bo še nadalje pobijala zahteve glede takojšnje izplačitve bonusa bivšim vojakom.

bel za to, da bi bil s Kepejevo svobodni in je že od jeseni nagovarjal Hozjana, naj ubije Kepeja.

Hozjan je star 29 let in služi njegova žena v Franciji, imel je že večkrat opravka z oblastmi. Pošten in trezen je bil zmerom Sečkar, pa domneva, da so ga napojili in izbrali proti njegovi volji. Vaš je star 50 let, Kepejeva žena 47. Vse štiri so odvedli v lendavske zapore.

Ameriška vojaška letalca Albert Stevens (levo) in Orville Anderson (desno), ki sta dosegla nov rekord v višinskem poletu, na sestanku s predsednikom Rooseveltom.

Vojni načrt ameriških militaristov

(Nadaljevanje s 1. strani.)

diktator — figura na čelu militaristične mašine.

Regimentirano bi bilo vse, industrije in prebivalstvo. Z osirom na industrije načrt določa, da ostanejo v privatnih rokah in jih upravljajo privatni lastniki, katerim bi vlada garantirala "zaslužek" ali profit — aličeno "v svetovni vojni. Le v slučaju slabega funkcioniranja te ali druge industrije bi jo vlada prevzela kakor je železnice v zadnji vojni in jih potem v dokaj boljšem stanju vrnila privatnim lastnikom.

In kakor v zadnji vojni tako ta mobilizacijski načrt ne zabranjuje masne produkcije — milijonarjev. V zadnji vojni se je porodilo tisoče milijonarjev v tej deželi; in če bodo imeli kapitalisti svobodno besedo, kar najbrže bodo kljub vsem frazam in govorancam o "odpravi" profita, bo dala bogat pridelek milijonarjev tudi bodoča vojna. Komisija za določanje cen bi tega pod kapitalizmom sigurno ne preprečila.

Vse drugače se obeta delavstvu, ki bi bilo pod komando vojnega delavskega odbora. O nalogi tega odbora pravi načrt, da bi bila njegova glavna mislija skrb, "da zagotovi vojnim in drugim industrijam — ki producirajo glavne potrebščine za civilno prebivalstvo, dovolj izvežanih in navadnih delavcev za izvršitev njih misije." Če bi "mislija" ne bila drugače dosežena, bi odbor lahko mobiliziral tudi civilno prebivalstvo, ker definicija o njegovih dolžnostih je dovolj elastična. Radi velike rezerve odvisnega delavstva (brezposelnih) bi se vladi ob izbruhu vojne tega sredstva ne bilo treba poslužiti, marveč le v slučaju potrebe.

V zvezi s tem načrtom in vprašanjem je bilo že večkrat rečeno, da bi komisija za cene in plače "zamrznila" oboje. Tudi sam predsednik Roosevelt je to že enkrat naglasil. In kaj bi to "zamrznenje" pomenilo? Nič drugega kakor preprečilo zvišanja plač in mezd. Znano je, da ob izbruhu vojne cene planejo kvsiu tako rekoč čez noč in zelo visoko, za dvignjenje pač pa vzame več časa. In predno bi prišlo do slednjega, bi jih vlada po tem načrtu že — "zamrznila". Cene je bolj težko "zamrzniliti" v ameriškem "žilavem" življenju, kjer profitarstvo najbolj cvete; in to posebno še, če je prilika — zahteva.

Načrt ne pozablja niti na vojni propagandno industrijo. To bi vršila divizija za javne odnose, ki bi skrbel, da bi javni organi in predvsem publika dobivala le "vzgojni in informativni material, ki bi podpiral vladne vojne smerice in metode." Vse drugo bi bilo tabu — prepovedano.

"Izredne važnosti je," pravi načrt s tem v zvezi, "da se takoj ob izbruhu vojne na eni strani poskrbi za kontrolo vseh informacij vojnega značaja, ki jih prejema ljudstvo, na drugi strani pa avtoritetno da vedeti (časopisju itd.), da prihajajo pred publiko (se servirajo) le take informacije, ki so "prave in primerne".

Pravica organiziranja priznana

Mirna poravnava industrijskih sporov

Kansas City. — Kakor železniški zakon je tudi Wagner-Conneryjev zakon ugodil pot za mirno poravnavo industrijskih sporov, odpravo stavk in pospešenje meddržavne trgovine. To je bil argument pravnega zastopnika vladnega delavskega odbora pred federalnim sodnikom M. E. Otisom.

Ta zastopnik je bil Charles Fahy in pobijal je peticojo Majestic Flour Co. glede izdajanja permanentne injunkcije proti izvajanju provizij Wagnerjevega zakona. Fahy je dejal, da je vrhovno sodišče priznalo, da imajo delavci pravico organizirati se v svojih unijah, ko je razglasilo ustavnost železniškega zakona. Citiral je tudi izjavo načelnika federalnega sodišča Hughesa, "da on upa, da vprašanje kolektivnega pogajanja ne bo prišlo več pred sodišče, ker je ta pravica priznana delavcem."

Sodnik Otis je dejal, da bo vso stvar dobro proučil in da bo vzele več tednov predno bo podal svoj odlok.

Stavka omejila produkcijo avtov

Vsa avtomobilska industrija udarjena

Detroit, Mich. — (FP) — Učinke stavke v tovarni Motor Products Co. že občutijo druge avtne kompanije v Detroitu, ki so odvisne od produktov, katere izdeluje omenjena družba. Znamenja kažejo, da se bo stavka razširila tudi na druge tovarne.

Situacija je zapletena, ker so uradniki Mednarodne unije združenih avtnih delavcev, ki je včlanjena v Ameriški delavski federaciji, odklonili sodelovanje s stavkovnim komitejem. Stavko vodi Automobile & Metal Workers Industrial unija, ki je bila nedavno formirana z združitvijo treh neodvisnih avtnih unij. Ta pravi, da ima 3800 članov med delavci, ki so v stavki proti Motor Products Co.

Kmalu po oklecu stavke je Briggs Mfg. Co. zvišala plače od 43 na 65 centov na uro, ko so delavci zapretili, da se bodo pridružili stavkarjem pri Motor Products Co.

Druge avtomobilske kompanije — Chrysler, Dodge, Plymouth in Hudson — so morale omejiti produkcijo avtov zaradi stavke pri Motor Products Co. Delavci pri Hudson Co. so se tudi izrekli za stavko, da izvojujejo višje mezde.

Eksplodirala bombe v dvorani unije ADF je bilo delo agenta provokatorja, so izjavili uradniki Automobile & Metal Workers unije. 8 tem je hotel povzročiti nov spor med unijama, ki naj bi preprečili razširjenje stavke na druge avtne tovarne.

Sundayjevi misijoni so bili profitonosni

Chicago. — Billy Sunday, znani protestantovski evangelist, je zapustil premoženje v vrednosti \$50.000. Vse to premoženje je zapustil svoji ženi.

Pravica organiziranja priznana

Mirna poravnava industrijskih sporov

Kansas City. — Kakor železniški zakon je tudi Wagner-Conneryjev zakon ugodil pot za mirno poravnavo industrijskih sporov, odpravo stavk in pospešenje meddržavne trgovine. To je bil argument pravnega zastopnika vladnega delavskega odbora pred federalnim sodnikom M. E. Otisom.

Ta zastopnik je bil Charles Fahy in pobijal je peticojo Majestic Flour Co. glede izdajanja permanentne injunkcije proti izvajanju provizij Wagnerjevega zakona. Fahy je dejal, da je vrhovno sodišče priznalo, da imajo delavci pravico organizirati se v svojih unijah, ko je razglasilo ustavnost železniškega zakona. Citiral je tudi izjavo načelnika federalnega sodišča Hughesa, "da on upa, da vprašanje kolektivnega pogajanja ne bo prišlo več pred sodišče, ker je ta pravica priznana delavcem."

Sodnik Otis je dejal, da bo vso stvar dobro proučil in da bo vzele več tednov predno bo podal svoj odlok.

Stavka omejila produkcijo avtov

Vsa avtomobilska industrija udarjena

Detroit, Mich. — (FP) — Učinke stavke v tovarni Motor Products Co. že občutijo druge avtne kompanije v Detroitu, ki so odvisne od produktov, katere izdeluje omenjena družba. Znamenja kažejo, da se bo stavka razširila tudi na druge tovarne.

Situacija je zapletena, ker so uradniki Mednarodne unije združenih avtnih delavcev, ki je včlanjena v Ameriški delavski federaciji, odklonili sodelovanje s stavkovnim komitejem. Stavko vodi Automobile & Metal Workers Industrial unija, ki je bila nedavno formirana z združitvijo treh neodvisnih avtnih unij. Ta pravi, da ima 3800 članov med delavci, ki so v stavki proti Motor Products Co.

Kmalu po oklecu stavke je Briggs Mfg. Co. zvišala plače od 43 na 65 centov na uro, ko so delavci zapretili, da se bodo pridružili stavkarjem pri Motor Products Co.

Druge avtomobilske kompanije — Chrysler, Dodge, Plymouth in Hudson — so morale omejiti produkcijo avtov zaradi stavke pri Motor Products Co. Delavci pri Hudson Co. so se tudi izrekli za stavko, da izvojujejo višje mezde.

Eksplodirala bombe v dvorani unije ADF je bilo delo agenta provokatorja, so izjavili uradniki Automobile & Metal Workers unije. 8 tem je hotel povzročiti nov spor med unijama, ki naj bi preprečili razširjenje stavke na druge avtne tovarne.

Sundayjevi misijoni so bili profitonosni

Chicago. — Billy Sunday, znani protestantovski evangelist, je zapustil premoženje v vrednosti \$50.000. Vse to premoženje je zapustil svoji ženi.

Dolga vrsta oboroženih tovornih avtov, s katerimi avstrijski fašistični režim ustrahuje delavce.

Dolina meseca

ROMAN

Special JACK LONDON—Povestnikov Vladimir Levstik

"Saj ga poznaš. Pripovedovala si mi, da si večkrat plesala z njim. Zasačili so ga na dejanju, ležečega na trupu stavkoka, ki ga je bil stolček od mrtvega. Stari trebušnik je izkupil tri svinčenke, a umrl po pot še ne bo, in Chesterja si je zapomnil. Zaradi trebušnikove izpovedbe ga bodo obesili. Časopisi so že poročali o tem. Trebušnik je bil tudi tisti, ki ga je položil, čeprav je sam za vrat visel na plotu."

Saxon se je zgrozila. Trebušnik je moral biti mož z veliko plešo in tobakovimi lisami na bradi.

"Da," je rekla. "Vse sem videla. Zdelo se mi je, da je moral štiri ure tako viseti."

"Pa je trajalo vse, od začetka do konca, komaj pet minut."

"Zame je bilo večnost."

"Mislim, da tudi za trebušnika, ki je tičal med kolci," se je Billy srdito namuznil. "Več ko tucatkrat so ga že obstrelili in oklali. A zdaj pravijo, da je za vse življenje pohabljen — ob bérghah bo moral hoditi, če se ne bo kar z vozličkom vozil. To bo zanj zdravilo, da ne bo več opravljal umazanih poslov za železnico. Bil je eden izmed njihovih glavnih streljačev — zmerom sredi najhujšega meteža, kadar je bil kje kak spopad. Nikoli se ni ustrašil ničesar, kar je prišlo po dveh, to moram reči."

"Kje pa stanuje?" je vprašala Saxon.

"Gori na Adelini, blizu Desete — spodobna sosedščina in lepa hiša v dve nadstropji. Stanarine plačuje trideset dolarjev na mesec. Mislim, da je imel pri železnici dober zaslužek."

"Tadaj je najbrže oženjen?"

"Je. Zene nisem nikoli videl, a sina ima, Jacka, ki je strojevodja. Prejane čase sva se večkrat srečala. Dober boksač je bil, čeprav ni nikoli nastopal. In še enega sina ima, ki je učitelj na višji šoli. Paul mu je ime. Z menoj bo nekako liti let. Ta je bil mojster v baseballu. Poznal sem ga, ko sva bila še mlada."

Saxon je zleknila sedela v naslanjaču ter počivala in premišljevala. Vprašanje je postajalo bolj zamotano ko kdaj poprej. Po tem takem je imel ta stari, trebušnik in plešati streljač takisto ženo in otroke. In Frank Davis, ki je bil šele leto dni oženjen, je imel sina in zibelki. Nemara da je imel tudi stavkoka, katerega je bil ustrelil v trebuh, ženo in otroke. Vsi so bili kakor v sorodstvu drug z drugim, člani velike družine, pa so vendar pretepali in ubijali drug drugega zaradi svojih malih rodbin. Videla je bila Chesterja Johnsona, kako je ubil stavkoka, in zdaj so hoteli obesiti tega Chesterja Johnsona, moža Bradyjeve Kitty, s katero sta pred več leti skupaj delali v kaštonažni tovarni.

Saxon je zamenčala od Billyja kake besede, po kateri bi bilo moči soditi, da ne odobrava ubijanja stavkokazov.

"To ni bilo prav," je poizkusila nazadnje.

"Oni so ubili Berta," je jel računati. "In še kup drugih. Frank Davis tudi. Ali si vedela, da je mrtev? Vso spodnjo čeljust mu je odnesel strel — umrl je v rešilnem vozu, preden so ga pripeljali v bolnico. V Oaklandu še ne pomnijo toliko pobitih na en mah."

"A krivi so bili sami," je trdila. "Oni so začeli. To je bil umor."

Billy ni odgovoril, a ališala ga je, kako je hripavo nekaj zagodrnjal. Vedela je, da je rekel: "Prekleto sodrga"; ko je na vprašal: "Kaj praviš?" se ni oglasil. Temni oblaki so mu

kalili pogled, črte okoli ust so bile postale trde in ves obraz je bil nekam mrzel in divji.

Zanjo je bilo to suneč v srce. Ali je bil tudi on tak kakor drugi? Ali bo tudi on ubijal rodbinske očete, kakor so jih ubijali Bert, Frank Davis in Chester Johnson? Mar je bil tudi on divja zver, pes, ki bo renčal na druge zaradi kosti? Vzdihnila je. Življenje je bilo čudna uganka. Morda je imela Mercedes Higginsova prav, ko je tako okrutno sodila o vseh življenjskih rečeh.

"Nu, pa kaj za to?" Bill se je osorno zasmel, kakor v odgovor na njena neizgovorjena vprašanja. "Pes požre psa — mislim, da ni bilo nikoli drugače na svetu. Recimo, ta boj tamle zunaj. Pobijali so se med seboj kakor jug in sever za časa državljanske vojne."

"A delavci po tej poti ne morejo zmagati, Billy. Sam praviš, da so si s tem pokvarili uspeh."

"Mislim, da ne morejo," je priznal, čeprav nerad. "A druge poti do zmage ne vidim. Nas pogled. Prihodnji bomo mi na vrsti."

"Menda ne voziki?" je vzkliknila.

Billy je mračno pokimal.

"Gospodarjev je že dolgo sama objestnost. Menijo se, da nas morajo spraviti na kolena, dokler ne bomo kleče beračili za svoj zaslužek. Odkar je bil onkrat tisti poboj, jim je greben strahovito zrasel. To, da je vojaštvo zunaj, je zanje že pol zmage, razen tega imajo pa še pridigarje, časopise in občinstvo za seboj. Že zdaj se na vsa usta bahajo, kaj bodo storili. Očividno je, da hočejo izzvati nemire. Najprej bodo obesili Chesterja Johnsona in toliko drugih izmed petnajstov, kolikor jih bodo mogli. To kar odkrito pravijo. 'Tribune', 'Enquirer' in 'Times' ponavljajo to sleherni dan. Organizacije so jim trn v peti. Nič več zaprtili delavci! Vrag naj vzame organizirano delavstvo! Tisti umazani mali 'Intelligencer' piše danes, da bi morali vse organizacijske uradnike v Oaklandu spoditi iz mesta ali pa obesiti. Lepo, kaj? Reči, če to ni lepo!"

"Le pogled, kako je z nami. Zdaj ne gre več samo za stavko iz simpatije do tovarniških delavcev. Dandanes imamo sami svoje težave. Spodili so nam štiri najboljše može — tiste, ki so bili na vseh zborovanjih v odseku. Brez vsakega razloga so to storili. Poloma lažje, kakor sem ti rekel, in ga bodo tudi našli, če ne bodo pametni. S strani zveze pristaniških delavcev v Frisku že vemo, kar smo hoteli vedeti. Če nas bodo oni podpirali, se ni bati, da ne bi šlo."

"To se pravi, da boste ... stavkali?" je vprašala Saxon.

Sklonil je glavo.

"Mar ni prav tisto, kar bi oni radi? Sodeč po tem, kako delajo?"

"Varčevati bova morala," je dejala, zamišljeno kimaje. "Koliko pa je še v banki?"

"Samo kakih trideset dolarjev. Vidiš, mati Skeltonovi sem moral plačati, in še ... nekaj drugih malenkosti. In organizacija se je podizala in predpisala vsakemu članu štiri dolarje izrednega prispevka, da smo pripravljene, če izbruhne stavka. Doktor Hentley pa lahko počaka. Sam je rekel. To ti je duša, vsake-mu lahko poveš. Kako ti je ugajala?"

"Zelo. A kaj vem jaz o zdravnikih. On je prvi, ki sem ga imela v svojem življenju — razen enkrat, ko so me cepili; še tisto je bilo na mestne stroške."

(Dalje prihodnjik.)

Medtem je vstala in si natikala kimono in šlape.

"Ja, saj pravim, ti ne boš nikdar pameten ... Čim starejši si, tembolj si prismojen. Od sedaj naprej boš spal na zofi — da veš!" Rdeča kot kuhan rak je odracala v kuhinjo.

Jaz premišlujem, s čim bi jo potolažil, toda nič pametnega mi ne pade v glavo. Tedaj pa pride zopet v spalnico.

"Nu ... kaj ne boš vstal? ... Pa na šliht se mi spravi, če ne, te bom z vodo polila!"

Kolikor mogoče mirno ji odgovorim: "Srček, danes ne grem na delo, imam važen opravek v mestu in ... in ... bolan sem"

"Umazan, ne pa bolan! Poznam take bolezn. V beznico te spet vleče — a? Da boš še tisto pokrli? Ne boš ne!"

In kot bi trenil je pobrala na tleh ležeče hlače, pretipala žep in pobrala iz njih vse drobiž.

"Pa opravke imaš? O, ne boš me ne! Grem tudi jaz s teboj — da veš. Sicer si moram kupiti nov klobuk in čevlje — pa nove vrste peč si bom šla ogledat — pa novo spalno opremo — pa ..."

"Dovolj!" pravim. "Prinesi mi črne kave, duška." "Figo — ne pa kave! ... pa še črno — hm ... se vidi, da si bil večerjati natrikan — izgledaš kot krmežljav maček!"

Iskušnje vem, da je treba ob takih izbruhih molčati. Zato se potuhnem pod odejo, dokler ne poneha nevihta. Ura je polšestih. Budilka na nočni omariči neusmiljeno zvon. Ženica pa še nekoliko poleži — se parkrat pretegne in zardeha, očividno zadovoljna, da me je pošteno ostela. Tedaj me je pa menda sam vrag zmotil, da sem položil svojo nogo na njeno. Ona me pa kot blisk brcne z vso silo, da skoro odletim iz postelje in zavpijem:

"Kaj se boš onegavil — hina-vec, ti hinavski. Večerja si pa z drugimi plesal in jih napajal."

"Maaa ... kuk je vura?" "Polosmih — vstani in v šolo, lenoba", se oglasi mati.

Iz postelje se izklobaca desetletna Mary — nadebudna zastopnica mlajše generacije, ameriške Slovenije. Komaj sede k zajtrku, že se začuje na cesti kramljanje šolake mladine, pomešano z razposajenim smehom. Nekdo izmed skupine zakliče z zategnjenim glasom:

"Mary ... Mary ..."

"Gee whiz, sakai me pa nis pret kolala", pravi Mary jezno. Nato pa hitro odide in zaloputne vrata za seboj, da se vaa bajta strese.

Nu, sedaj bo pa mir si mislim in prižgem cigareto. Toda kmalu se oglasi na trotoarju monoton glas italijanskega krošnarja:

"Bananoooo — tomatoooo — bananoooo — tomatoooo"

Boljša polovica gre ven na verando in prične se barantanje, ki traja celih deset minut. Že sem imel na jeziku trpke besede, toda kot civiliziran človek se premagam, boječ se ponovnih scen. Zato vstanem, grem v kuhinjo in si skuham kavo. Ob desetih pride pošta. Jaz se komodno vsedem, natakem očala, vzamem v roko Prosveto in čitam:

"Svetovni položaj. Liga narodov in italijansko-abesinski spor. Sovjetski delegat Litvinov je ..."

Bzzz ... se rezko oglasi hišni zvonec. Grem odpirat. Pred vrati stoja slabo opravljen in neobrit možak. V roki drži šop reklamnih tiskovin in pravi:

"Dobro jutro. Lep dan, kajne? Kot vidiš sem že preko petinštrideset let star — toraj prestar za v tovarno — je pač tak sistem — saj veš. Zato sem vzel zastopstvo tvrdke 'The Leak-proof Roofing Co.', katera nudi lastnikom raztrganih streh, kot je na primer tvoja, izborne pogoje. Mi ti popravimo streho čudovito poceni in na lahka odplačila. Kako se, pišes, prosim?"

"Toda jaz sem vendar najemnik te hiše", mu pretrgam besedo.

"O to je pa drugo. Nu, pa zdravo", pravi in odide k sosedu.

Jaz sicer gojim tople simpatije do teh ljudi, toda njih drznost mi pa niti malo ne ugaja, zlasti ker imam na vratih velikega napis "No agents". Zato trdno sklenem, da se ne odzovem nikomur več.

Čitam dalje: "Ekonomika kriza je v marsičem izpremenila način življenja širokih ljudskih mas v Ameriki. Ta kriza je prisilila ponosnega Amerikanca na nižji živ ..."

Bzzz ... se zopet oglasi zvonec. "Hudič naj vas vzame", mi nehote uide. Pokukam od strani in vidim, da je ženska. Kot olikan človek sem seveda napram damam uljuden in obziren. Zavedam se dejstva, da bi bil svet brez njih grozna puščava. Kakó bi potem na primer pesniki, slikarji in kiparji črpali inspiracije za svoje umotvore? Pa tudi vojne bi bile brez žensk nemogoče, ker bi ne imeli vojakov in Mussoliniju bi prekleto trda predla pri obnovitvi rimskega cesarstva. Zato odprem vrata in uljudno pozdravim.

"Say, mister! Vdova sem s tremi otroci. Moj mož se je nesrečil na železnici — sedaj pa prodajam toaletne predmete najboljše kvalitete. Ako na primer kupite šest kosov tega mila, mi mogoče pomagate do redne službe ... saj boste, kaj ne?" pravi in se koketno nasmeje.

Jaz prav dobro vem, da se babinca laže — kljub temu ji pa dam zahtevano svoto, da me ne bo smatrala za neolikanca. Ker mi je v teh okoliščinah nemogoče še nadalje čitati, se odpravim v garažo — potegnem avto na cesto in se pripravim za v mesto.

Medtem si pa tudi ženica uredi svojo toaleto. Šminka, puder, krema in drugi kozmetični predmeti ležijo razmetani vsepovsod. Pravkar si obuva dve številki premajhne čevlje — pri tem pa stoka kot noseča ovca. Po dolgem nateganju in zapenjanju si končno pošteno izpremeni obliko svojega telesa. Ko si pokriva klobuk, se pogleda v zrcalo in očividno zadovoljna se še enkrat napudra, da izgleda kot bi padla v moko.

"O. K. Let's go!"

Ko dospem v mesto, je ura že dve. Prva pot je seveda v trgovino ženskih klobukov. Jaz imam to lepo navado, da v trgovinah nič ne izbiram in da vseh plačam zahtevano svoto, četudi je

Slika kaže gradnjo velikega mosta, ki bo zvezal mesti Oakland in San Francisco, Cal.

pretirana. To pa zato, ker pravijo ekonomski veščaki, da s tem pomagam vrtni kolo prosperitete — toda vse drugače je pa z ženskami.

Prodajalka prinese prvi klobuk. Ženica ga pomeži — toda ji ne ugaja. Zatem pomeži drugega itd. dokler jih ne leži na mizi najmanj petnajst — toda nobeden ji ni všeč. Končno pa postane tudi uljudna prodajalka — nestrna in vpraša ženico kar naravnost, česa pravzaprav želi.

"Klobuk", pravi, "pa nimate nobenega!" Potegne me za rokav in odideva iz trgovine.

"Neumna goska", mrmra presenečena prodajalka za nama. Slični prizori se ponavljajo tudi po drugih trgovinah, dokler ni ura pet. Tedaj se pa spomni, da je lačna. Ubereva jo v desetcentno, kjer se ona pošteno podpre z "vročimi piškici", nakar sede v avto, ne da bi mi dala priliko iti po svojih opravkih.

Na poti domov zaideva v gnečo. Jaz sicer navadno previdno vozim, toda kadar sedi ženska poleg mene, imam vedno smolo — bodisi, da me moti s svojim klepetanjem, ali mi pa ukazuje, kako naj vozim. Na nekem križiču se mi avto iz neznanega vzroka ustavi. Tedaj se pa prične dirindaj. Policaj piska — za menoj trobijo sirene — vmes pa klepetam ona. Jaz postanem nervozen — zopet pritisknem in avto skoči kot zajec in oplazi čisto nov Ford pred menoj. Okoli mene se takoj nabere gružica radovednežev, ki me gledajo kot afriškega kanibala — vmes pa delajo neslane opazke. Pristopi policaj z beležnico v roki in zavpije: "Hej — Where do you think you are going?" Jaz mu skušam pojasniti defekt mehanizma, toda on odločno zamahne z roko.

"Tell that to the judge. — What is your name, John? ..."

"Smell his breath!" zavpije nekdo izmed sodrge.

"Ha, ha, ha", se zakrohota jo ostali. Ko mi poda policaj listek, se zopet odpeleja proti domu.

"Nu, sedaj pa imaš vraga namalane! Oh — saj sem vedela, da boš kaj napravil, neroda prismojena! Nikdar več se ne peljem s teboj, da veš — kar sam se ubij, če se hočeš!"

Tako me je ostevala skozi do doma. Ko je avto zopet v garaži, jo pa mahnem kar brez večerje spat. Ona pa še nadalje gode v kuhinji. Ponoč sem imel zelo ne-

"MOJ DRAGI MALI SINČEK SEDAJ JE KOT MALI SPAČEK"

Bil je zelo suh in ni imel nobenega apetita; nič več nisem vedela kaj mi je storiti.

Mater pravijo, Trinerjevo grenko vino je ravno pravo zdravilo za suhe podhranjene otroke. Njega vsebina so najboljše snovi, ki jih je zdravstvena veda iznajti mogla za odpravo zaprtice, slabega apetita, glavobola, grube spanca, plinov, slabega diha, nečiste kože in sitnosti v zvezi z prebavnimi nerednostmi. Prijazno za piti in dobro zanesljivo družinsko zdravilo. V vseh lekarnah.

TRINER'S ELIXIR OF BITTER WINE

Joseph Triner Company, Chicago

mirne sanje. Drugi dan sem pa trdno sklenil, da nikdar več ne izostanem od dela brez tehtnega vzroka.

Ta dnevnik mi je Boštajev Miha sam pokazal, ko sva mrcvarila psihologijo moderne žene. In ker si mi zdi zanimiv, sem se namenil, da ga priobčim.

NAZNANILO IN POZOR!

\$5.00 nagrade dobi oni, ki naznani osebo, katere je vzel črno suknjo v Italijanski dvorani dne 28. nov. 1935, ko je imelo društvo št. 204, SNPJ, veselico.

Postojenka prosim, da mi jo vrne. Uzmovcu pa rečem, da je najgriša tatvina suknje in najlepša suknja je postojena. Tajnost jamčena. Naznanite na naslov: Frank Baloh, taj., 888 North Str., Luzerne, Pa. — (Adv.)

SLUŽBO DOBI

Priletna ženska, paziti na otrok, manjša hiša dela opravljati. Po dogovoru. Oglasite se pri: M. J. Zupančič, 3229 So. Karlov Ave., Chicago, Ill. — (Adv.)

AGITIRAJTE ZA PROSVETO

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na šolo tudi vsa netmna tovarstva

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene smerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na šolo tudi vsa netmna tovarstva

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene smerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na šolo tudi vsa netmna tovarstva

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene smerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na šolo tudi vsa netmna tovarstva

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene smerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na šolo tudi vsa netmna tovarstva

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene smerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na šolo tudi vsa netmna tovarstva

Frank Česen (Detroit):

Iz dnevnika Boštajevega Mihe

Ponedeljek, 25. avgusta. — Ker imam danes v mestu važen opravek, sem sklenil, da izostanem od dela. Poleg tega pa čutim v sebi tudi neljube posledice večerjajnega piknika, ki se je vršil v korist društva "Starih devic". Po trebuhu mi kruli kot v golobnjaku. Glava mi je nenavadno velika — tako velika, da jo nehote potipam, če je v resnici še moja — v njej pa brenči kot v aršenovem gnezdu. Misli so mi raztrgane in skačejo iz enega predmeta na drugega. V ospredje silijo melodije znanih pesmi, katere smo včeraj v bratskem objemu žingali. Te melodije se mešajo brez vsake harmonije s političnimi in kulturnimi diskuzijami, ki pri pivu običajno zavzemajo prominentno mesto. Čmoknem z jezikom — v ustih začutim okus od starih škarpah. Skušam globoko dihati. Po zdravniških ugotovitvah namreč globoko dihanje izbornu vpliva na pljuča. Kocine pod nosom mi štrle na vse strani. Ena mi leze celo v nosnico, kar povzroči neprijetno ščegetanje, nato pa kihanje, da se kar postelja strese. S tem pa seveda prebudim tudi ženo, ki leži poleg mene in smrči kot bi klade žagala. Tedaj se pa prične običajna spoved, ki jo nekateri imenujejo tudi hišno revolucijo, cinični pa višek "sladko-

sti zakonskega življenja". Ženica si popravi vzglavje in me kar brez uvoda nahruli:

"Nu, baraba pijana ... ne moreš spati, kajne! ... Ga je bila spet polna — a? ... Da te ni sram, nesnaga! Kaj bodo pa ljudje rekli? Koliko si pa spet požrl — a? Petak je že odletel, ako ne več ... Oh, saj pravim, kam sem gledala, ko sem tebe pobrala — pa take lepe in pametne fante sem imela in kar tepli so se zame! Ali še več, ko si trdil, da me boš nosil na rokah? Sedaj pa vidim, kako me nosiš ... Kar pustila te bom, da veš — takega vrtoglava dobim kjer hočem. Ti bi še srajce ne imel ... če bi te jaz ne pobrala, da veš!"

Izkušnje vem, da je treba ob takih izbruhih molčati. Zato se potuhnem pod odejo, dokler ne poneha nevihta. Ura je polšestih. Budilka na nočni omariči neusmiljeno zvon. Ženica pa še nekoliko poleži — se parkrat pretegne in zardeha, očividno zadovoljna, da me je pošteno ostela. Tedaj me je pa menda sam vrag zmotil, da sem položil svojo nogo na njeno. Ona me pa kot blisk brcne z vso silo, da skoro odletim iz postelje in zavpijem:

"Kaj se boš onegavil — hina-vec, ti hinavski. Večerja si pa z drugimi plesal in jih napajal."

Medtem je vstala in si natikala kimono in šlape.

"Ja, saj pravim, ti ne boš nikdar pameten ... Čim starejši si, tembolj si prismojen. Od sedaj naprej boš spal na zofi — da veš!" Rdeča kot kuhan rak je odracala v kuhinjo.

Jaz premišlujem, s čim bi jo potolažil, toda nič pametnega mi ne pade v glavo. Tedaj pa pride zopet v spalnico.

"Nu ... kaj ne boš vstal? ... Pa na šliht se mi spravi, če ne, te bom z vodo polila!"

Kolikor mogoče mirno ji odgovorim: "Srček, danes ne grem na delo, imam važen opravek v mestu in ... in ... bolan sem"

"Umazan, ne pa bolan! Poznam take bolezn. V bezn